

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt V. Coniuratio proditur; Fauukesius igni tantumnon subiecto capitur.
Puritani populum suis me[n]daciis in Catholicorum proritant cædem,
sapienti edicto Rex vim ab iis prohibet, liberatque ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

Catesbyo colloquium, mutuam ducti cuniculi curam, & operam; missum Romam Bainhamum ad exculpanda inde tria (vt vocat Abbotius) fulmina hoc est tria quæ vigilans somniat horrenda diplomata ad transfigendas telo triplici tres Angliæ partes præcipuas. Nec iuuit Garnetum, à Bainhamo fuisse denuo Pontifici maximo supplicatum vt anathemate præsentis Catholicos à vi, factionibus occultis, omnique tumultu prohiberet, hoc fidelitatis in Regem, & tranquillitatem Regni argumentum, in iudicio capitis, retorfit Garneto Cookeus fisci actor in dissimulationem versutissimi proditoris, qui tunc malis quæsisset remedium, cum præsto esse tempore non posse constabat, eratque futurum, confecta re prorsus inutile. At probat insigne actoris mendacium, quod tunc primum de mente, & coniuratione Catesbyj cognouit ex Tesmundo Garnetus cum diu pridem Bainhamus Romam esset profectus.

Coniuratio proditur; Fauukesius igni tantum non subiecto capitur. Puritani populum suis mēdaciis in Catholicorum proritant cadem, sapienti edicto Rex vim ab iis prohibet, liberatque infontes. Coniurati in armis. Eorum quatuor necantur. Aliorum pars fugit; pars ultro se dedit. Singularia quadam in damnatione illorum notata.

C A P V T V.

PROCEDENTE in finem Octobri, en Regni totius Præfulum, solennis Londinum appulsus, proceres, optimates, & quibus sua dignitas metabatur in Parlamento sedem; selecti præterea qui per tonam referrent populi, haudquaquam vulgariter populares, quos omnes Catesbyus, eiusque comites velut igni deuotas spectabant victimas, quas eò suorum furia scelerum duxissent ad pœnam eorum exsoluendam; quibus, & sacrilegis legibus in fumum, & cinerem redactis, quas in Religionis Catholicæ meditabantur supremum exitium, excitandam hanc suis scilicet è ruinis, recuperanda mox libertate quam patrum memoria gloriosiore; sed enim has malè feriatas expectationes risit è cœlo Deus, monstrauitque nec diuinis placitis, nec Ecclesiæ moribus, nec Catholicorum nobilium indoli generosæ satis congruere.

Die ergo Octobris vicefimo sexto, Baroni Monreagli (seu Montaquilæ)

O O O

cœnanti ab honorario ephēbo epistola redditur, cuius euanuerat baiulus. Erat Baro sinceri, & magni pectoris inter Catholicos, sed coniuratis, vel amicitia, vel propinquitate coniunctus sanguinis, Thomæ vero Treshamo intimus, vt cui sororem matrimonio copulasset. Aperta epistola nullius subscripta chirographo, his Baronem monebat; meus quorundam ex tuis intimis ardens amor facit te quoque mihi summè carum, tuamque incolunitatem, si quid igitur Domine! tua tibi vita curæ est, te admonitum volo, modum excogites, quo Parlamento te subducas (& tunc vno tantum milliari Londino aberat) Dei enim & hominum decreto ratum est, malignitati horum temporum, & iniquitati finem imponere. Neque hic, oro, metus tibi videatur neglectim habendus domum redi; ex tuto illinc operire, quod instat proximè. Nec motus bulliunt fateor, nec strepunt tumultus, sed pendet nihilominus ictus terribilis, ignota iam manu in totum vibratus Parlamentum. Hunc tete obsecro etiam atque etiam deuita, cum inde nihil tibi possit infaustum accidere; nihil non prosperum, & lætum, nihilo enim hanc flamma rapidius absumer epistolam, quam periculi summa discussa sit.] Horum pauca percipere fategit Bæro; credidit multo pauciora, sed suspicatus est plurima in quibus illud sapienter, si quod hodieque de illa epistola creditur verum est; figmentum id esse ab scriba Regio in suam perniciem concinnatum. Nam qui tunc afflabat rumor leuis, Treshami esse illam epistolam, fidem nullam inuenit, nisi apud illos quos latebat acer hominis genius suisque in rebus tam cautus, & perspicax, vt si decuplo minus sapuisset, non fuisset passurus, tantum sibi aduersus prudentiam, tantique plenum periculi errorem excidere; huius nempe momenti arcanum cartæ committere; & cartam in quosuis resignandi suo damno secreti casus fortuitos, alij portandam tradere, cum mille coram expeditas haberet vias ad amicissimum hominem à Parlamento tantisper auertendum. Quare illud vero similis, magisque ex ingenio Treshami visum suæ quidem haudquaquam prudentiæ; sed datæ Gatesbyo fidei defuisse. Secretum coniurationis aperuisse scribæ Regis, scribam inde Baroni semifatuam illam, & fallacem dictasse epistolam qua illum perderet, si eam occultasset; vteretur si eam prodidisset. Ac ruptæ quidem à Treshamo fidei argumenta, nec pauca fuere, nec leuia; coniuratis enim mox fuga dilapsis hæsit ipse Londini, non securus modo sed etiam tutus; occisis illis, vixit incolumis; quamuis deinde siue importuna sociorum accusatione, seu quauis alia de causa tentus in carcere obiit, mærore vt volunt alij; væneno vt quidam; certè tacita morte, cuius causas alij alias diuinant. Cæterum Baro Montaquilæ fictum, verum, id foret nescio quid cuius epistola suspiciones magis sinistras verborum mysterio præbebat quam certam notitiam; suæ quosuis in motus securitati, & famæ cautum volens, prope ante lucem Roberto Cæcilio epistolam obtulit, ex quo parem tulit fidelitatis, & prudentiæ ab eo laudem, à Rege aureos in vitam bis mille, & in perpetuum octingentos. Rimas has cœptæ proferre se coniurationis, pauca secuta sunt stylo digna. Scriptam ad Baronem epistolâ consiliarij

filiarij quatuor sagaci oculo, & alia perspectam meditatione, manum iudicarunt capitis parum sani proin flocci habendam; cum iis præsertim comitorum Principiis volitarent quotidie folia, grauioribus etiam referta turbulentorum minis. Non esse tamen Regi occultandam, seu foret amici epistola, seu stulti dictatum Cæcilius censuit, quod transmarinis quorundam nunciis accepisset, Papistas in Anglia tumultum parare. Oblatam Rex die omnium sanctorum dum legeret in absurdiorum priori, particulam vltimam defixit oculum vbi fore monebat defunctum periculo, non fore diutius, quam dum absumeretur igni epistola. Hic illi cœlitus affuisse aiunt, quod consiliarij eius præcipui non intellexerant, significari coniurationem ignis repentini, hoc est subterraneæ fossionis igniario refertæ puluere, quo ait, Casaubonus, Abbotius, alique qui superstitem quoque laudarunt scriptores egregij, nullum maius in vita Rex vt vocant miraculum edidit; simul ostento Deus singulari palam fecit Iacobum quantum diligeret, quem ad vitæ suæ conseruationem, & excidium Papistarum, mysteriorum fecisset interpretem, quæ mortalium nemo attigisset. Hinc Londini deinceps strepente clarius coniurationis detectæ sono, atque metu, eius conscij omnes, post periculosos aduersus Treshamum inter se congressus, ad socios suos se fuga conferunt, præter Fauakesium animosè magis quam cautè morosum. Ex itinere Præfecti equitum in Prouincia Vvaruicensi perrumpunt stabula, equos abducunt ad pugnam idoneos, deliberati omnia experiri, ad ferrum carnificis vitandum, ac si deesset prælij cuiuscumque prona fauensque occasio, in medios ruere, & strictis gladiis, numero obrui. Ac hostes quidem continuo à tergo habuere, nam Ricardus Verneyus Vvaruicensium Sceriffus (sunt hi Prouinciæ supremi Magistratus) abductionem equorum violentam interpretatus Catholicorum factionem, aliquid noui tentantium, cum septuaginta equitibus infecutus est fugientes, haud pressis quidem admodum strenuè illorum vestigiis, vt quos probè nosset bello intrepidos, & augeri semper numero cerneret, cumque tunc essent tantum octoginta phalangem breui timendam conflatuos. Ij vero interea, primum ab se ac præsens periculum defensuri, cum essent Saffordensem ingressi Prouinciam domi se muniant Stephani Litletoni Catholici nobilis (qui se illis in via grandi suo malo adiunxerat) vt eruptionem inde faciant in Sceriffum à quo iam fuerant laxiori corona ob vallati. Londini vero die Martis, ad quintum Nouembris qui dies primo comitorum concessui fuerat assignatus, horis ante lucem quatuor Thomas Kneuerus cubicularius Regius quasi aliud agens descendit in fornicem, sed non inualido comitatu, indagaturus fauces latentis cuniculi. Guidonem illic Fauakesium deprehendit ocreatum vt exiliret rapidè in equum vbi tres diuersæ mensuræ incensos funales applicuisset tempore ad inferendum cuniculo ignem, ad hoc coram habebat horarium quo ignis iter, & iusta spatia metiretur, & ardentem in laterna lucernam, qua igniarios funales accenderet. Thomas hominem hoc loco, hac hora, hoc habitu, non potuit non habere maximè suspectum, si quid potissimum de illo audierat. Ac iussit quidem à suis comprehendi, sed

iussu facilius quam factum, magno ille animo, & pari robore, inermis licet, inuadentes ab se abigebat, vnumque illorum ruentem audacius, tam acerbo eius cum dolore repressit, vt parum abfuerit quin is impacto pugione perfoderet medium. Domuit numerus restitantes, tentus est, vincus est; cuniculi spatio suspectis lignorum, & virgultorum fascibus liberato, apparuere tormentarij pulueris doliola septem & triginta suffosso exaggerata cuniculo, de quibus repente Kneuetus ad Cæcilium Regis scribam; ad Regem Cæcilium refert. Non expectatur dum albesceret cælum; quotquot erant in aula consiliarij vocantur in Regis secretius conclaue; sistitur coram Fauukesius, cui nec blandis, nec minis extorqueri vnquam potuit verum nomen; adscititium pertinacissimè Ioannem Iohnsonum semper professus est Thomæ Percyj famulum. Multo minus quicquam de suscepti negotij locis exprimi quod solum sibi adscriptum volebat, præterea nemini. Licuisse vero id ab se suscipi, aggressus est stolidè probare, conscientia, inquietabat, & natura dictante, ad suam, & Catholicorum, & Religionis veræ libertatem à Jacobi tyrannide asserendam quem nec dominum suum, nec à Deo vinctum, nec Regem agnosceret, quamdiu esset hæreticus. Hæc illum nec plura neque saniora, sua militis Theologia docebat, quæ non ferox, nec proiectè iratus, sed cultu, verbis, & animo tranquillius, mireque compositus, & nulla re obseruantia oblitus quam dignitati confidentium debebat. Nisi quod si extra coniurationem visi essent sibi insultare, subridens innuebat, nihil se terriculis moueri; quin exclamantibus nonnullis in atrocitatem facti, addere ausus est, factum id in se nihil mali habere, nisi quod esset infectum; voluisse Deum id latere, nec alio quam mali demonis instinctu in lucem productum. Tantum à vero, & recto aberrabat miser, vt iniuriam pro iure; sceleratum pro iusto duceret: auditus itaque breuiter in Turrim ductus est, stupentibus consiliariis illam animi liberi firmitatem, tam pauenda in causa sibi tantoperè constantem, & fuit qui alterum vocaret Scæuolam; sat quidem appositè, si ea indolis mentisque audacia contra patriam non pugnasset. Inde ne quos forte haberet per urbem suo in scelere fœderatos, armatis passim custodiis tum Regis palatium, tum aditus septi sunt. Biduo post, coniurationis toto Regno expediuntur nunciij cum potestateprehendendi coniuratos, (imprimis Percyum) qui stare publicè in armis ferebantur, tortus se tandem Fauukesius, nomenque suum fatetur genuinum edit & nomina sociorum, qui iam vltro latebras negligebant. Sciendum tamen causæ huius in summa Londini edita negari quicquam, aut ex reorum confessionibus duorum, aut ex confessionibus Fauukesio, aut quouis alio inter coniuratos, tormentis expressum (quod & de Garneto negatum postea,) sed Regis clementia incomparabili cognitores, iis contentos solis quæ sponte illis excidissent, à tabellionibus publicis, exquisita fide colligenda curasse quod iis apprimè est consequens quæ illa narratio aduersus Catholicos non pauca continet. Certè ad Regis clementiam quod spectat (illius saltem Ministrorum officiis dispensatam) cuiusmodi fuerit, testis ille sit vel vnus, Euerardus Digbyus cuius maioribus

Henricus

Henricus VII. (& huius ex stirpe Iacobus prodiit) apud historicos illorum temporum profitetur se victoriam, Angliam, & coronam debere. Is vero cuiuscumque id factum & consecutum culpa, etiam durius & inclementius cœteris vexatus. Vidit tota Londinum Fauuicesium ægrè se mouentem, & ob commissiones officii tormentis diuulsas ita membris captum vt non potuêrit in theatrum iudicum, nisi magna vi adiutus euadere. Tantum sibi veniæ assumebant ad detorquendas in deterius Catholicorum res, quamquam medijs solis plena luce, illarum veritas fulgeret illustrius. Est tamen quis credat? Non modo qui doler & miratur, sed qui volens insanit, contumeliosè, ac indignè Iesuitas obiurgans quod sibi oculos non exculpant, vt quicquid de se dictum, scriptumque est cæca excipiant, & stolidi fide. Maximè vero de Garneto intra Turrim Clauso, siue suis Cooxeus fisci actor inuentionibus id quocumque modo intruserit, siue fuerit in acta relatum iuridica; confecta fateor, viris grauissimis, omnique dignis veneratione præsentibus, ac præsentibus, sed eorum vnò longè impari ab aliis fide, qui totum versabat supercilio suo regnum, nec status publici causa vlla in Catholicos mouebatur, aut in Iesuitas quibus erat inimicissimus, quam suo agendam arbitrio non curaret, & dictaret ipsemet promulgandam.

Producta in publicum coniuratione, consciorum nominibus ferè illustrium, consiliis & scopo, furere Puritani, agitarique illo familiari sibi oëstro; augere immensum, nouorum mendacijs facti periculum; Anglos omnes Papistas, eius & conscios, & socios esse; clandestina cum Papa, cum Rege Hispaniæ, cum Archiduce Alberto cum extraneis trans mare miscere commercia, præuertendam Londini eruptionem eius pestis vna sanguinis missione, secuturam libenter exemplum reliquam Angliam breuique Papistas vniuersos illam purgatuos. Has dementium turbas sanè metuendas præoccupauit Rex sapientissimo decreto quo significabat Catholicorum fidelitatem sibi nullo modo suspectam esse, paucis quos de nomine censebat demptis; exhorruisse illos coniurationem tanquam nefariam; in iis neminem esse quin vitam & sanguinem pro Rege & regno cupidè esset positurus, ad expugnandos alterius insidiatores, & alterius hostes. Principibus vero extraneis qui partem aliquam sceleratissimæ machinationis tentarent affingere, homines esse fraudulentos, malitiosos, & concitatores hominum perditorum, eiusmodi enim perfidiæ vestigatione accuratissima, ne tenuè quidem notari vestigium poruisse. Præterquam quod omnes Principum legati ex eo contendissent, solenni adesse reorum iudicio, & audire præsentibus coniuratos, defensionem suam quæ possent obtinentes. Edictionis huius imperio detecta simul, & damnata Puritanorum peruersitas obmutuit, & viribus concidit; populus turbari desit. Emendabit hæc Regis solennis denunciatio Barclayum cum ait numero ingenti fuisse coniuratos, ipsasque adeo feminas tanti criminis ambisse consortium. Locutus nimirum ex primo potius Puritanorum strepitu & rumore, quam ex maturitate historica quæ paulo post constitit. Quo

die Londini edictum Regium turbatos composuit, eodem coniurati, centum milliaribus Londino infelici fugæ meram posuere, die siquidem Nouembris septimo clausere se Littletoni domo viri octoginta, deliberata seu victoria seu morte non minus quàm propria indole animosi; & erant Sceriffo longè viribus maiores; sed enim illic dum arma expediunt, & tormentarium puluerem qui humorem duxerat, exsiccant, Deo futuram alioqui sanguinolentam pugnam, casu prouido prauertente, puluis flamma correpta eorum aliquos grauius, leuius elisit; magna pars Sceriffo non dico vincendo, sed repellendo iam impar, properauit domo prius erumpere quam arctiori obsidione cincta caperetur. Cæteri mortem illic operiri, quod nec sustinerent inuicem abiungi, nec possent prudenter se campo credere, ne multitudine circumcingerentur. Die igitur hebdomadæ sexto, & mensis octauo, sub primam auroram, post propitiatum horæ vnius prece ratione tacita & silenti Deum, recitatâsque Litanias, stringuntur arctius à Sceriffianis, in quos omnium primus exiit Thomas Vvinter, primusque mox resilit duplici vulnere ad defensionem repente inutilis. Post hunc succidanei fratres duo Vvrigthi Christophorus, & Ioannes catapulta duplici transfossi alter in alterum concidit. Hic vero Catesbyus, & Percyus prodire; verum Catesbyus, Christi cruce pendentis quam semper sinu gestauerat auream prætendens effigiem, constitit ante hostem, post ea effigie signum sibi crucis impressit; magna inde voce professus est, vnum se, præterea neminem, coniurationis fuisse auctorem, & machinatorem, cæteros nullo modo, nisi ab se pertractos. Teste vero illo omnium domino, ad reparandam mortaliū vitam in cruce mortuo, nihil se aliud spectasse, nisi vt Angliæ carissimæ patriæ restitueret religionem Catholicam, qua sola stat animorum salus. Deum suis votis minimè annuisse, visumque improbare quæ iis implendis parauerat. Illius se placita venerari, nutus adorare iisque se penitus, nequaquam hostibus dedere, dum enim vigeret in corpore animus, & posset manus gladium stringere, non cessurum se illis in prædam carceris. Quibus dictis nullo modo sibi facti gloriam totius vnice arrogabat, (vt suo chronico comminiscitur Stouus) sed expectabat hostis manus: hostem interea dum metus moratur aut pietas, & in consistentem nihil audet, aut mouet, latentes catapultarij Vvrightorum fratrum paulo ante percussores, cæco ictu illos deiiciunt. Cadit Catesbyus, cadit cum eo & Percyus, ille pronus, & reptans domum se recipit, & Deiparæ quæ fortè prostabat sacram imaginem piis osculis libans, præsens illi & vltimum periculum animi fidenter committit, eaque pectori appressa paulo post moritur. Mentis planè vir excelsæ, & ad obsequia Catholici nominis quamlibet ardua mirè idoneus, si prudentia maiori, ardorem pectoris temperassèt, eumque ad alia omnia quàm ad hæc postrema applicuisset tentamenta. Cæterum hac illius morte, nihil æquè Carneto obfuit, aduersariis pro sua libidine cuncta in eum fingentibus, & coniectionum futillum meras inanias, pro euidencia solida obicientibus, nullo iam in viuis à quo possent depelli superstite. Catesbyo itaque, Percy, & Germanis duobus mortuis; Thoma Vvintero,

& Rookuodio grauissimè fauciis; dilapsis aliis, cœpit locum Sceriffus strictius premere, sed non ita pressim quin eius phalangem perumpens Digbyus, in proximam syluam euaderet vbi equi eiusdem quo fugiebat vestigiis deprehensus, aliquandiu hæsit, inuadentibus se dederet; an resistendo moreretur, à qua illum mente, cogitatio melior abduxit, mortis videlicet sanctiùs comparandæ, esto licet ignominiosæ.

Captus ergo cum reliquis Londinum traducitur, vbi post diuersa cognitorum examina concordēs, & confitentēs rei aduerso Tamesi ad stellarum Cameram peruehuntur in palatio Vvestmisteriensi, iubenturque illic theatrum conscendere ad audiendum totius causæ iudicium. Nusquam frequentior, & magis confertus spectator; nusquam in ora reorum illustrium defixi curiosius oculi. Præter Thomam Batesium Catesbyi seruulum, cui ortus abectior nequibat spiritus nobiles afflare, alij aspectu, ore intrepido, incessu, gestu, conformatione omnium motuum generosa tantum spirabant animorum, vt spectaculi totius admirationem, & silentium detinerent. Edita publicè illorum narratio quæ sciri à populo de coniuratis Senatus voluit, etiam multa sileat, & occultet vera, de hoc tamen eorum conspectu, refert quosdam illorum, tantam vultu, & verbis, & agendi modo celsitatem mentis, & confidentiæ prætulisse, vt terrere mortem viderentur velle. Citatis, vt solet, postquam singuli ad nomen responderunt, lecta est causæ summa, de qua rogati an veram agnoscerent, veramque confirmarent; inexpectato penitus responso Iudicium animos confundere. Miratur Souui chronicum, ex iis septem causam suam tanquam *non reorum* nomine egisse, estque apud illum admirabilitas in eo, quod quæ essent in turri, cognitoribus confessi, ea tunc in iudicio negarent, neque plus ultra historicus; cœtera quantum sciri intererat ad Patrum Societatis bonum nomen, tantum intererat ab eo taceri. Sic autem res habuit, qui causæ acta condiderant, confessionibus coniuratorum veris, falsa intriuerant plurima, & ex maleuolis in Garnetum, Grenuellum, Gerardum, aliosque extra Angliam coniectaneis, vt est eius fori nostris potissimum in causis stylus, in fallacem veri evidentiam transformarant. Sperabant enim reos confirmandis quæ de se falsi erant, asserturos vnà obliquè ac nihil aduertentes quæ de nostris permixta iis fuerant, & habitum iri vniuersa Europa, nostros nedum in Anglia certo reos, testibusque tantis, & tam insignibus conuictos. Quod erat in votis consilio stâtus, Protestantibus, & multo rabiosius Puritanis. Parum scilicet iis erat Papiſtas tredecim tenere prodicionis reos, nisi omnes inuoluerentur eodem patricidio Iesuitæ, non vt conscij modo vel suspecti, sed tanquam authores consiliorum impiorum, & nefarij operis hortatores, quo Rex cum filiis tollendus erat de medio; extringuenda crudeli exitio nobilitas omnis, sepeliendum communi busto regnum vniuersum. Hoc semel persuaso, tam erat atrocitas sceleris supra omnem barbariem portentosa, & sempiternis digna mortalium odiis, vt nullæ satis orbe toto aduersus Iesuitas conclamaturæ essent diræ, nulla in Anglia vel vsquam gentium illorum sceleri futura essent condigna supplicia. Verum enimvero longè à malignis hostium

studiis fluxere omnia: etsi enim venales animæ Lancillotus, Casaubonus, & Abbotius Iacobi aures, & oculos adulationibus fatigarint, vt persuaderent falsas esse palinodias retractantium suam perfidiam, Treshami, Batesij; & quæ de innocentia Gerardi Londinum tota ex Digbyo proximè necando audierat; nunquam tamen scribere ausi sunt coniuratos lecta sibi acta sui iudicij pro veridicis agnouisse, hac solum de causa, quod veris suis confessionibus, interiecta forent quamplurima quorum falso Patres insimularentur. Insimulationis porro huius cardo præcipuus Thomas Batesius seruulus qui (vt postea dolens ad confessarium tuum scripsit,) impunitatis spe aliqua falsus si quid edidisset quo societate coniurationis implicarentur Iesuitæ. Duo ex veris edidit & certis; tertium ex suspicione, primum Patres Garnetum, Grenuellum, & Gerardum, tribus saltem coniuratorum primariis solitos consentibus aurem dare. Se non ita pridem Garnetum vidisse, cum hero suo Catesbyo loquentem, a quo alterum tulisse epistolam, nec scisse quid illa contineret. Tertium idcirco iuspectum Grenuellum sibi esse cognitæ coniurationis, quod esset Vvintero, vni è coniuratis intimè addictus. Hæc Batesius, præterea nihil, fuit enim diuinæ erga nos miserationis, quod homo timidus, & animo vilis, ad capistrum, & ferrum, & ignem, & omnem pœnarum crudelium præsentem instantemque sibi apparatus, nihil mentitus sit ad Iudicum saluam, vt illos sibi faceret mitiores. Hæc tamen tria tam solitaria, tam dubiâ, infirma, longinqua indicia, similibus addita, quæ expiscati sunt toto mari, & cœlo; acta iuridica, & perfecta causæ relatio in typos missa, habitæque à fisci patrono actiones, & Licestrensis Episcopi, Casauboni, Abotti malè feriatæ lucubrations, pro manifestis, compertis, & indubitabilibus vendunt tam solidis, & latè fulgentibus, vt cæcos esse oporteat qui hæc non videant; imo cæcos planè qui videant. Cum enim negotium & religionis & conscientiæ ageretur, religionis magisterium fuit illud excogitare & digerere; conscientiæ vero ministerium, perscripta securo animo exequi proculque ab omni culpæ metu. Esse igitur euidens & sole clarius Iesuitas confessione Batesij nominatim expressos, coniurationis fuisse conscios, socios, primosque Architectos. Consequentibus huiusmodi, quas probationes vociferantur euidentes, satura despumant eorum opera, tamen si vt plurimum ex antecedentibus minimè pendeant; sed inter se pugnent, soloque trahentis arbitrio fingantur ad ea pertinere. Exempla quæ interdum occurrunt, tacita non prætermittemus, quantum historico fas erit. Reis causæ summam cui assenserant, veram negantibus, mirari primum cognitores, & Iudices vehementer; tum interrogare Fauuxesum, qui semper audentius cœteris coniurationem, non modo confessus fuerat, sed professus omni laude dignam; qui fieret vt contra omnem expectationem, nunc eam negaret? Respondit (quod idem cœteri respondere) nihil ab se illorum negari quæ ad se pertinerent; sed quæ essent iis interiecta ad inuoluendos patrato Iesuitas, cuius inquit soli, & auctores sumus & Ministri, hoc vero à se pernegari; recitata vero, cum Iesuitis commune id fingere. Prodeat, ex nobis si quis illos accusat; aut cuius testimonio

testimonio rei sint vos ipsi edite; sin autem quid agunt in causa nostra Patres? & quod tam longè à vero abest, cur confessione nostra vera prætextetur? assensere septem alij responso. Subiecit ex aduocatis vnus, stylum esse causarum quarum summa scripto proponitur, vt quicumque tandem insimulantur fuisse criminum socij, eos causæ summa exprimat nominatim. Ac hic tales habentur Iesuitæ: vos enim certo, & manifestè rei estis. Iesuitæ sunt vobis intimi, vosque vicissim illis.

Res planè vt retuli gesta est, & qui audiebat tunc præsens, de illa sic ad verbum scripsit. Longè aliter à confessione Fauukesij quem Abbotius mentientem inducit omnem à Garneto adhibitam operam ne cuniculi machina in fumum inanis vanesceret. At sunt Regis ipsius ad Parlamentum verba. Ille, inquit, Fauukesius homo nefarius ad igniarium puluerem, & fauces cuniculi captus, negat se vllos ad subiiciendum illi ignem suasores habuisse præter religionem, & conscientiam. Pauloque post de illo eodem, frustra, inquit, mota sunt omnia, vt ex infelici exprimeretur indicium aliquod animi dolentis; at ipse perditè contestatur, nihil se aliud dolere, nisi se falsum executione facti quod mente conceperat. Hæc de Fauukesio Rex, ita deinde scriptis aduersariorum mendacibus transuerso, vt alterius attribuat auctoritati sceleratæ quod ab se doluerat non fuisse mandatum executioni. Actis nihilominus causæ huius fidem aduersarij volunt non minorem haberi quàm Euangelio, si quid in oppositum mutias, tempestas imprecationum, & conuictorum probrosior quam si patrem necassès subeunda. Ego nostris in rebus, de quibus tantùm ago; eandem fidem facile dederò, quæ causis omnibus, & actis iuridicis debetur omnium Sacerdotum quos grandi numero sub Elizabetha & Iacobo, capitalis sententia extremo addixit supplicio. Quæ acta stylo quam veraci, sincero & iusto condita sint, verba significant quibus Rex ipsemet iis insistens, orbi vniuerso, & posteris omnibus suam fidem obstrinxit. *Id, ait, constanter assenero, & in apologia mea posui, hic neminem siue meis, siue defunctæ Regina temporibus conscientia, ac religionis causa affectum esse supplicio.* Ergo plus centum Sacerdotes, vt laicos sileam, quos Elizabetha elisis faucibus quadratim distraxit, omnes vel apertè, vel seueris probationibus immanium rei & enormium scelerum perière, religionis, & conscientia causa nemo? forsitan igitur homicidæ, incendiarij, grassatores, falsarij, & similibus rei, aut suspecti saltem portentorum? Ah! nullius planè, Deo laus nemini vnquam obiectum est quod tale aliquid oleret: quod ergo nefas, summis in Anglia, summèque probrosis illos addixit supplicii? respondent damnatoris illorum sententiæ, quæ præter coniurationes, rebelliones machinatas, proditones in Regina caput, & regni quietem nihil sonant; ex actis nimirum iudiciorum de iis solennium ductæ, magnorum virorum interuentu, & iuridicis tribunalium ritibus, in eiusmodi criminum titulos seu pertractis, seu desinentibus; nullo vnquam vel primis examinum cognitionibus, vel in medio tormentorum æstu, vel sub furca, & æterni iudicij conspectu, nullo inquam, vel dato, vel extorto confessionis indicio quo

suspicionem sui vel alterius facerent; nullo chirographo, aut voce fortuita quæ deflecti possent in eorum accusationem. E contrario semper Deo recte, dataque in pignus animi sui salute sempiterna, omnem ab innocentia sua infidelitatis, & machinationis obiectæ næuum sanctissimo iureiurando depulere, omnemque præterea violatæ in Reginam obedientiæ, & in leges culpam, saluis tamen quæ nullam admittunt comparationem; religionis & conscientiæ legibus. Hæc fuit actorum conditio, & fides quæ iis debebatur, etiam priusquam sederet supremus pro tribunali Radamantus; Fiscus Minos, quibus Anglia peiores, & iris acerbioribus in rem Catholicam in Iesuitas, Romanam Ecclesiam, & Christi Vicarium infensos ægrè reperiat.

Exceptione reorum audita, Cookeus filci actor, *vultu truci*, vt notat sectæ eiusdem historicus; & voce *accusatoria* cœpit, vagatusque est, vt erat homini solenne, dum Catholicorum tractaret causas, extra rem sursum & deorsum de aliquo seiunctim Rom. Pontificum, tum de omnibus simul ea mentitus est, quæ nullus infaniisset phreneticus. Post Iesuitarum in hæreses ad rauim debacchatus, probandum suscepit Garnetum, & Gerardum coniurationis architectos & operarios extitisse, sed inuento tam sibi proprio, & ab omni credibilis specie remoto, vt qui causam Garneti peregerunt Comes Northamptonus, & Salesberiensis ne dignati sint quidem eius meminisse, vt qui famæ suæ consulere, cuius ille amissæ iacturam vereri non poterat. Loqui desiderat cum breui reorum interiecto responso, Digby seorsim ab aliis causa eiusque acta producuntur. Quibus sibi perlectis, eadem qua semper magnitudine animi vultusque constantia. Non me, inquit, nouæ priuatim aut meæ aut meorum vllius ambitus dignitatis dedit Caresbyo socium: sed religionis sanctæ amor merus, & miseratio conditionis Catholicæ iugo tandiu intolerabili oppressæ, expectantisque in dies tristiora. Hic vero longè ab iis diuersa non dubitauit Regis promissa memorare, de Catholicis meliori deinceps, & ciuiliori habendis iure, promissorum testem edebat Percyum amicissimum suum, cui manu prehensa Rex iuratus affirmarat se illa præstiturum. Ad hæc homines de Societate qui venisse in partem coniurationis insimulabantur, contestatò denuntiavit, & sanctè, fuisse ab ea prorsus alienos. Gerardo vero sibi peculiariter intimo, proin grauius suspecto, nihil se vnquam de illa indicasse. Certum videlicet, fore vt rationibus omnibus conscientiæ Christianæ certaret se ab eo dimouere; quod aliundè persuasum habebat licere, esseque vnum, & vltimum Catholicorum malis remedium. Quæ Deo instinctus dixisse visus est, vt post euidens fiet ex repulsa qua Gerardo negauit Cæcilius quam poscebat innocentiae probandæ facultatem. Postremo quòd mos sit reis aliqua indulgeri, petiit imprimis in mortis genere nonnullam sui haberi rationem, nec se pœna infami flagitiosorum, sed truncando capite absolui. Quod illi aded est negatum, vt acerbius etiam cum illo quam cum cæteris actum sit, nec illi ad hoc impetrandum aut sua dignitas, aut maiorum erga Regis maiores ingentia merita, quicquam profuerint; seu quod illum

illum odisset Cæcilius; seu quod Regi exprobrasset, falsos eius promisso Catholicos. Quod illi Cæcilius, & Comes Northamptonus non sunt passim tacitum abire, sed coram mentitum arguere; nec enim Regi aut verbum, aut signum excidisse, de Papistarum ærumnis vel pilo minuendis.

Triduo postquam in Proditores pronuntiatum est, & erat anni dies tricesimus, raptantur è carcere trahis craticis in forum seu cœmeterium S. Pauli, Euerardus Digbyus; Robertus Vvinterus, Ioannes Grauntius, & seruus Catesbyj Thomas Batesius. Postridie vero quatuor alij Thomas Vvinterus, Ambrosius Rooxuuodius, Robertus Keyesius, & Guido Fauukesius, protracti sunt ad verus palatium Vvestminsteriense, è regione aula- rum Parlamenti situm. Rediens Londino paucis post hæc diebus Cancellarius Frisiæ orientalis, substiterat ad S. Audomari, mirabaturque stupens vim tantam populorum ad spectaculum confluisse, vt vel præfocati, vel obtriti, extinguerentur duodecim quos ipsemet vidisset efferri. Nec minora, aiebat, spectacula debebantur coniuratorum generositate humana maiori, iunctæ cum pari pietate. Affati sunt populum è theatro breuius, fufius vt cuique libuit, omnes tamen longè cordatius, quam edita de iis recenset narratio. Eorum plerique (pergebat cancellarius narrando) profitebantur non modo tunc se alacres mori, sed vltro millies libenter morituros, ad Catholicorum, & religionis calamitates redimendas, quæ quotidie in noua ruebant exitia. Rooxuuodius, ob hoc Calvinistis execrandus, Deum supplex orauit Regem vellet dignari sua luce, & ex falso quod detinebatur hæreseos dogmate, ad Catholicam diem illum reducere. Interrogatus Grauntius ecquid ipse abominaretur coniurationem velut execrandam & impiam? Negauit se ad disputandum de conscientia venisse sed ad moriendum: iure vt semper credidi, an non moueri potuerit? doctioribus respondendum relinquo, ego interea sanctis Ecclesiæ placitis acquiesco, nec sibi pluribus obtundi passus est. Keyesius vero adduci non potuit vt factum censeret pœnitentia expiandum liberum enim noluisse, captum ex iis nequisse dicere qui absque vlla dubitatione probare id possent ab se esse peccatum. Argumentatus solum ex euentu infausto, forte, inquit, rei aliquid inerat à me ignoratum, cuius causa Deo displicuit. Thomas autem Vvinterus, quo nullus scientior totius ab ortu ad vsque funestam sibi ruinam coniurationis, audenter confidenterque testatus est omnium nomine, nec ope nec opera, ne consilio quidem, aut rei notitia, fuisse vllam se Societate eius participem, nominatoque Grenuayo, hoc est P. Osuualdo Tesmundo Confessario, questus est magna iniuria societate sceleris, aut cognitione amicos inuolui, hoc solum quod amici essent. Qua ille contestatione, hoc loci, & temporis edita purgavit Tesmundum à suspicionibus in illum à Batesio motis, & purgationem absoluit Batesius lachrymabili eorum quæ dixerat reuocatione. Lusus enim spe falsa condonandi sibi patibuli, recepit se tandem, & cogitare de salute cœpit, æquandisque si posset cum Deo partibus,

Scripsit, ad Sacerdotem epistolam sua manu, cuius infinita deinde apo-

grapha volitauere tota vrbe. Poscebat à Deo veniam suspicionis per summam iniuriam in Tefmundum motæ velut conscium coniurationis, ad hanc se tantum perfidiam cognitorum promissio, & suggestionibus inductum, vt supplicio innocentis, sceleris sui pœnam redimeret. Verum æque nemo inter coudemnatos, admiratione spectantium oculos, miseratione animum aduertit vt Euerardus Digbyus, pulcherrimo aspectu iuuenis, claritudine sanguinis illustri, ætate floridus, letho deformi oculis obuersante, nihil ore immutatus, nisi quod amabilius aliquid, & animosius præferre videbatur. Primus theatrum conscendit capacius, cui furcarum infames imminabant trunci. Salutauit omnes sigillatim quos illic offendit, & erant pluri mi ex nobilitate primaria, quos sua singulos verborum ornauit comitate, inde ad populum conuersus, professione sincera probæ mentis culpam suam nisus est propulsare pari libertate ac maturitate, etsi culpam ipse ne in facto quidem satis agnoscebat. Addidit quod illi postmodum aduersarij scriptores grandi piaculo verterunt, familiæ suæ postremo interitu, religionis Catholicæ leuamen aliquod se percupidè mutaturum; mortem sibi haudquaquam dolere, sed rei Catholicæ clades, quas deserebat moriens nulla sui parte imminutas. Monitus à Ministris, culpam fateretur, detestaretur, ignosci postulare. Mihi quidem ait haudquaquam videor peccare in Deum voluisse, nec me criminis vllius remorder culpa. Egi fateor contra leges; & eorum sum reus, sed pœnam non respuo. Morti vero idcirco leuius & libentius occurro, quod me nec ambitus, nec vindictæ amor in eam egerit, sed religionis, & Catholicorum cruda sub hæresi seruitute intabescentium suis malis, ob hoc solum quod velint constanter esse Catholici. Inuitantibus sub hæc Caluinistis, vt secum oraret; cum iis, inquit, non oro, qui mecum non credunt vos Deum cum vestris precamini, & ego cum meis. Rogatisque Catholicis, vt secum orarent in genua procidit, precatusque est silens, significatione pietatis intimæ tam viua, vt à multis Protestantium audiret Prædestinatus & saluus, & cuius sibi similem optarent mortis apparatus, & alacritatem. Post hæc denuo illos qui aderant primarios nobiles, singulos, salute vltima impertiuit, eadem prorsus comitate, qua erat solitus dum aula exiret; seque deinceps carnifici permisit. Mos est in Anglia reis maiestatis partem supplicij aliquam condonare, hoc est carnificem non ante ferro manum admouere ad amputandum, & euiscerandum, quam semimortuus è furca reus dependeat, vt plurimum etiam diutius. Verum in Digbyo derogatum est penitus huic legi, & priuilegio crudeli, cuiuscumque tandem id fuerit, è furca in pedes collapsus, viuens ac sentiens dilaniatus est, perinde immobilis, vt si iam fato functus. Hanc barbariem ab vsu alienam, multos dies secutæ sunt diræ in scribam Regis & alios tam indignanter occentatæ, quàm beneuolè atque magnificè deprædicata Digbyj decora. Secuti etiam mordaces ex epistola sarcasmi, à quo scripta ignotum, & quo loco inuenta, qua monebatur à quinque Catholicis cauere, in caput suum coniuratis. Sed vulgo creditum hanc esse potius illius in omnes Catholicos coniurationem, quam cuiusquam in illam.

Post

Post Treshami in carcere, & istorum octo in publico mortes, descriptio prodit, quæ illas regno vulgaret vniuerso, omitto falsa quæ iis affingit, & vera quæ illis detrahit. Hoc effrontis impudentiæ spectari monstrum volo, quo coniurationem vniuersam, tam certo, & indubitanter Papæ attribuit, vt si ex reorum confessionibus propriis, & mutuis accusationibus id haberet, cum ne vmbra quidem suspicionis aduertendæ, assertioni sceleratæ inducere valeat. Conclamat ad hæc, fulminat, insanit, Romanam Ecclesiam tartarum, Papam dæmonem corporatum; Iesuitas eius carnifices, & furias, & si quid delirari peius in eos potest, ad incendendam contra illos hæretici populi rabiem, & deiectionem Catholici cumulandam. Sibi quoque occasione hac tam bona, sectæ vtriusque Prædicantes, & ministelli minimè defuere. Ferrum, & ignes, & Papismi funus sonabat ex pulpitis vndique; sed falsi, & commodi studio non prorsus dementati, paucorum culpam iniquam putarunt in omnes Catholicos conici, & genus aliquod animalium vniuersum de mundo tolli, quod ex eo semel monstrum exiisset. Nostrium quidem fuit nullius crimine omnes reos esse; tres tamen potissimum formidabili edicto nominatos, quorum hic mihi agenda est causa, illiusque in primis, quem Cæcilio visum, primo loco, vt reum præ cæteris ponere.

Jacobus Rex suasu Cæcilij Gerardum promulgat primum socium coniurationis. Peiorem ei affingit calumniam Catholicus. Vtraque purgatur. Guillelmus Balduinus ex actis coniurationis reus; retractata coram Rege causa, innocens ab eo absoluitur. Ex quo statuitur cuiusmodi debeat actorum illorum fides esse.

C A P V T VI.

VIVSMODI & quantus fuerit Ioannes Gerardus, siue vt deinceps cognominatus est Tomsonus, vtrumque hætenus clareit, siæque illustrius cum educemus illum ex Anglia: hic tantum inuat suspicere præter ministerium Sacerdotis & Apostolici hominis, abstulisse tam procul ab aliis omnibus, vt quicquid erat in emissariis Elizabethæ, & in extispicina omni eius fori, discussa minutim enties eius vita, punctum nequiverit in ea obseruare vnde publicæ rei vlt-